

Bryum torquescens

Karlsöbryum

NE NA LC DD NT VU EN CR **RE**
Nationellt utdöd (RE)

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Bryales, **Familj:** Bryaceae, **Släkte:** *Bryum* (bryummossor),
Art: *Bryum torquescens* - karlsöbryum Bruch & Schimp. **Synonymer:** *Ptychostomum torquescens*

Kännetecken

Arten bildar täta, gröna eller rödaktiga tuvor. Skotten är upp till 3 cm höga. Bladen är brett ovala och bredast vid eller något ovanför mitten. Bladspetsen är utdragen i en lång hårudd. Bladkanten är något tandad i övre halvan medan den är kraftigt tillbakaböjd upp till bladets bredaste del. Kantlisten är tydlig och består av (2) 3–4 rader långsmala celler. Bladcellerna är stora, ca 20 µm breda, tunnväggiga och hexagonala. Arten är samkönad (oftast synoik, men kan även vara autoik) och kapslar är troligen vanliga. Kapseln är brun till rödbrun och karakteristiskt långsmal och något krökt. Den yttre tandkransen är gul och svagt papillös med breda, hinnlika kanter. Den inre tandkransen har mycket breda tänder med stora, runda öppningar och cilierna är långa och har kraftiga utskott. Specialiserad vegetativ förökning förekommer med runda, röda eller rödbruna rhizoidgroddkorn.

För att säkert bestämma karlsöbryum måste man ha fertila skott och konstatera att den är samkönad, annars går den inte att skilja från den närliggande skrubvbryum *Bryum capillare*.

Utbredning och status

Arten har i Sverige bara hittats på Stora Karlsö. I övriga Norden är den bara funnen sällsynt på Jylland i Danmark. Världsutbredningen är vid med förekomster i Europa, Afrika, södra halvan av Asien, Australien, Nord- och Sydamerika.

Efter att arten hittades på Stora Karlsö 1956 har den inte påträffats i Sverige. Arten har eftersökts utan resultat. I Danmark finns ett tämligen nytt fynd från ett kalkbrott på östra Jylland (Wildt-Pedersen 1980).

Ekologi

Karlsöbryum växer på bar jord och jordklädda klippor på exponerade platser. På den danska lokalen anges den växa på öppen, torr kalk i ett kalkbrott. I Sydeuropa förekommer den ofta i betesmarker och torrbackar. Substratet är kalkrikt och fuktigt eller blött under vinter och vår, men torkar ut helt under sommaren. I Sydeuropa förekommer den ofta tillsammans med andra kalkgynnade arter som slät klockmossa *Encalypta vulgaris*, blomsmossor *Schistidium* spp., takmossa *Syntrichia ruralis* och murtuss *Tortula muralis*.

Hot

Den enda hittills kända lokalen, Stora Karlsö, är naturreservat. Arten hotas i Sverige främst genom sin sällsynthet.

Åtgärder

Arten bör eftersökas på lämpliga lokaler.

Övrigt

Utländska namn - DK: Rødknoldet Bryum, GB: Twisting Thread-moss. Arten kan lätt förväxlas med den betydligt vanligare skruvbryum *Bryum capillare* och kan därför möjligen vara förbisedd.

Etymologi: torquescens (lat.) = svagt vriden; torquere (lat.) = vrida, vända, kröka; suffixet -escens (lat.) .

Uttal: [Brýum torkvéssens]

KEY FACTS Twisting Thread-moss. Forms up to 3 cm high, green to reddish tufts. Leaves broadly ovate (widest at or slightly above middle), ending in a long piliferous point. Margin slightly toothed above, recurved below (to widest point). Synoicous (sometimes autoicous), capsules probably common. Capsule brown to reddish-brown, characteristically elongate, slightly curved. Exostome teeth yellow, obscurely papillose with broad, scarious margins. Endostome teeth conspicuously broad with large, circular perforations. Cilia long, strongly appendiculate. Spherical, red or reddish-brown tubers may also occur. - A calcicolous species growing on bare soil and soil-covered cliffs in exposed situations, in southern Europe often found in dry pastures. The substrate typically remains moist to wet throughout winter and spring, but dries out completely during summer.

Litteratur

Brandt-Pedersen, T. 1980. *Bryum torquescens* found in Denmark. *Lindbergia* 6: 160.

Hill, M.O., Preston, C.D. & Smith, A.J.E. 1994. *Atlas of the bryophytes of Britain and Ireland*. Vol 3. Mosses (Diplolepidae). Harley Books, Colchester.

Nyholm, E. 1993. *Illustrated Flora of Nordic Mosses. Fasc. 3*. Nordisk Bryol. Förening, Köpenhamn och Lund.

Syed, H. 1973. A taxonomic study of *Bryum capillare* Hedw. and related species. *J. Bryol.* 7: 265-326.

Weibull, H. 2008. *Bryum torquescens* karlsöbryum s. 350-351. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Bladmossor. Kompaktmossor - kapmossor : Bryophyta : Anoetangium - Orthodontium. Art databanken, SLU, Uppsala.

Författare

Nils Cronberg 1998. Rev. Henrik Weibull 2008. Redigerat av Tomas Hallingbäck 2010.